

Rapport Nr. 0310

Archeologienota

Tisselt, Baeckelmansstraat 52
Programma van Maatregelen

Inhoud

1	Administratieve gegevens	1
2	Gemotiveerd advies	2
2.1	Aanleiding vooronderzoek	2
2.2	Resultaten vooronderzoek	2
2.3	Afweging noodzaak verder vooronderzoek	4
3	Programma van maatregelen	5
4	Lijst met figuren	8
5	Bibliografie	8

1 Administratieve gegevens

Projectcode J. Verrijckt		2020-1077
Projectcode Onroerend Erfgoed		2020C350
Locatie	Provincie	Antwerpen
	Gemeente	Willebroek
	Deelgemeente	Tisselt
	Straat	Baeckelmansstraat
Kadastrale gegevens	Gemeente	Willebroek, Tisselt
	Afdeling	5
	Secie	A
	Percelen	526X3, 526Y3 en 526Z3
Coördinaten	Noordoost	X: 148979,2404 Y: 191686,3429
	Noorden	X: 148959,5384 Y: 191695,8045
	Zuidoost	X: 148910,5021 Y: 191559,1070
	Zuidwest	X: 148886,1183 Y: 191591,4044
Oppervlakte plangebied		Ca. 4.000 m ²
Oppervlakte bodemingreep		Ca. 4.000 m ²
Erkend Archeoloog		2015/00053 Jeroen Verrijckt

2 Gemotiveerd advies

2.1 Aanleiding vooronderzoek

De aanleiding van het vooronderzoek is de aanvraag van een omgevingsvergunning voor een verkaveling langsheen de Baeckelmansstraat 52 in Tisselt. Meer informatie over de aanleiding van het vooronderzoek is terug te vinden in het verslag van resultaten.

2.2 Resultaten vooronderzoek

Tijdens het vooronderzoek zonder ingreep in de bodem kon enkel het bureauonderzoek uitgevoerd worden. Op basis van dit vooronderzoek zonder ingreep in de bodem was het mogelijk om met voldoende zekerheid een uitspraak te doen over de aanwezigheid en waarde van archeologisch erfgoed op het terrein.

Het plangebied ligt in de huidige gemeente Tisselt aan de Baeckelmansstraat. Tisselt strekte zich in uit over enkele terreinen van het huidige Willebroek, Puurs en Kapelle-op-den-Bos (provincie Brabant). Omstreeks de 13de eeuw begon de ontginning van heide in Tisselt. De heerlijkheid Tisselt behoorde tot de eigendommen van de heren van Grimbergen. Vanaf de 18de eeuw werd Tisselt aan verschillende heren verkocht, zoals aan Melchior van Susteren en aan hertog de Croy. Omstreeks de jaren '50 van de 16de eeuw werd er in een Tisselt een sluis op het kanaal van Willebroek gebouwd. In de tweede helft van de 16de eeuw werd er bij deze sluis een fort opgericht. De gemeente was zeer bekend omwille van zijn vlasnijverheid. Tot 1860 werden er jaarlijks markten gehouden. Uiteindelijk wordt Tisselt vanaf het begin van de 19de eeuw een zelfstandige parochie. Momenteel is de gemeente een woon- en landbouwdorp met sterk geconcentreerde oudere bebouwing in de dorpskern.¹ De Baeckelmansstraat is een oud tracé tussen Westdijk en Breendonkstraat. Voordien werd deze straat de Statiestraat genoemd. De naam 'Baeckelmans' is te herleiden tot een Tisseltse burgemeestersgeslacht. De straat kreeg deze naam na de fusie met Willebroek en wordt gekenmerkt door een vrij dichte bebouwing in het centrum met woonhuizen uit de 20ste eeuw. Meer richting landbouwgebied is er echter verspreide bebouwing aanwezig.² Deze straat is reeds te zien vanaf het midden van de 18de eeuw. Ook het kanaal Brussel-Rupel komt op deze kaarten voor. Verder is uit het historisch kaartmateriaal afgeleid dat het plangebied tot ca. 1971 onbebouwd is gebleven. Over de bebouwing in het plangebied zoals weergegeven op de Villaret- en Ferrariskaart valt nog te discussiëren. Vermoedelijk is door de onnauwkeurigheid van deze kaarten geen bebouwing aanwezig geweest in het plangebied en moet deze bebouwing meer naar het oosten worden geplaatst. Het plangebied werd verder in de nieuwe tijd afgebeeld als akker- en/of weiland. De verwachting op archeologische sites uit de nieuwe tijd en nieuwste tijd wordt matig tot laag geacht.

De omgeving rondom het projectgebied bevindt zich volgens het Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen II (DHM II) tussen 5 en 10 m + TAW. Het plangebied bevindt zich op een hoger gelegen deel, meer specifiek op een interfluvium. Het hoger gelegen deel lijkt een uitloper te zijn van de hoger gelegen dekzandrug dat zich ten zuiden van het plangebied bevindt. De zone wordt omgeven door lager gelegen zones waar de waterlopen Birrebeek en Hoog Tisseltloop stromen, respectievelijk op ca. 411 en 495 m. Het plangebied zelf situeert zich tussen 7,5 en 8,5 m +TAW. Het terrein kent een oplopende helling naar het zuiden toe. Afgeleid uit de bodemkaart is het plangebied deels gekarteerd als bebouwde zone (OB-bodemserie) en deels als een matig natte lichte zandleembodem met sterk

¹ <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/themas/13504>

² <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/themas/491>

gevekte, verbrokkelde textuur B-horizont (Pdc(h)-bodemserie). Gelet op de landschappelijke ligging, in een omgeving met enkele beekvalleien en waarbij de bodem een B-horizont vertoont, is er een kans op het aantreffen van steentijdartefactensites. Echter door de huidige toestand van het terrein zullen deze sites niet meer intact aanwezig zijn. Daarom wordt er de hoge kans op het aantreffen van steentijdartefactensites verlaagd.

Het plangebied kent geen archeologische en historische gegevens. De ruime omgeving van het plangebied kent enkele archeologische vondstlocaties. Voornamelijk bouwkundig erfgoed uit de late middeleeuwen, nieuwe tijd, maar ook een munt uit de 18de eeuw, lithisch materiaal uit een onbepaalde periode en nederzettingen- en bewoningssporen uit de metaaltijden (meer bepaald late ijzertijd), Romeinse periode, middeleeuwen en WO I. Dit laatste is voornamelijk aangetroffen in de iets lager gelegen delen, echter zijn bepaalde sporen aangetroffen op de iets hoger gelegen donken in het landschap. Hier was de bodem ook vrij droog. Dit in tegenstelling tot de vrij natte bodem in het te onderzoeken plangebied. Op basis van de archeologische en historische gegevens bestaat de mogelijkheid dat archeologie in het plangebied aanwezig is. Echter door aanwezige bebouwing, verharding en ondergrondse nutsvoorzieningen zullen eventueel archeologische resten niet meer intact aanwezig zijn.

De huidige toestand van het plangebied is momenteel bebouwd en verhard. In het plangebied zijn in totaal zes gebouwen aanwezig, waaronder twee woningen (huisnummers 50A en 52), een loods (huisnummer 52B) en enkele bijgebouwen. Woning met huisnummer 50A, ca. 278 m², heeft een kruipruimte van 100 cm -mv over het gehele oppervlak. Woning met huisnummer 52, ca. 103 m², heeft een kleine kelder aan de linkerzijde op een diepte van 200 cm -mv. Beide gebouwen hebben ook de normale funderingen van ca. 80 cm -mv. De bijgebouwen hebben een oppervlakte van ca. 7 m², 12 m² en 101 m². Het bijgebouw van 101 m² heeft over de gehele oppervlakte ook een kruipruimte van 100 cm -mv. De overige bijgebouwen zijn niet onderkelderd. Deze constructies zullen een zekere bodemverstoring met zich hebben meegebracht. De exacte diepte van deze gebouwen is onbekend. De loods heeft een oppervlakte van ca. 1.426 m² en bestaat uit funderingsputten van 100 cm -mv met een normale fundering van 80 cm -mv. Binnenin ligt een betonnen vloer met een diepte van ca. 50 cm -mv. Verder zijn er nog aalputten aanwezig. Deze hebben een diepte van 15 m. Ook zijn er twee mazouttanks en een septisch put aanwezig. Deze putten situeren zich op een maximum van 3 m -mv. Verder is in de woning met huisnummer 52 nog een waterput aanwezig van 180 cm -mv. Vanuit deze woning is er een waterleiding aanwezig die is aangesloten aan de waterleiding van de loods op een diepte van 80 cm -mv. De waterput in de loods heeft een diepte van 120 cm -mv. Van hieruit loopt er een riolering naar de Baeckelmansstraat op een minimale diepte van ca. 80 cm -mv. Vervolgens zijn binnen het plangebied nog groen- of tuinzones aanwezig. Deze zullen een minimale bodemverstoring hebben teweeggebracht.

De opdrachtgever plant op het terrein een verkaveling. Er zullen acht loten worden aangelegd. Zeven loten zullen worden aangelegd voor woningen met tuinzones. Eén lot, met name lot acht, zal worden aangelegd voor de bouw van een appartement. Er zal ook een in- en uitrit worden aangelegd via de Baeckelmansstraat. De constructie van de woningen en het appartementsgebouw maakt geen deel uit van de vergunningsaanvraag. Hierdoor zijn er geen gegevens gekend omtrent funderingstype, funderingsdiepte en randstructuren. Algemeen kan aangenomen worden dat de woningen zelf op een diepte van minstens 80 cm (vorstvrije zone) gefundeerd worden. Ook het nieuwe appartementsgebouw zal een fundering hebben van minstens 80 cm -mv en een liftput van ca. 1,5 m diepte. Onbekend is of in dit gebouw, alsook in de woningen, kelders aangelegd zullen worden. Rondom de woningen en het appartementsgebouw zullen de benodigde nutsvoorzieningen geplaatst worden. Momenteel is bekend dat de ondergrondse riolering (DWA- en RWA-riolering³) zich

³ DWA-riolering: droogweerafvoer ; RWA-riolering: regenwaterafvoer.

onder het toekomstig wegdek zullen situeren. De DWA-riolering zal zich situeren op een diepte van ca. 1 m -mv. Deze afvoer zal worden aangesloten op de huidige Oude Molenstraat. De RWA-riolering zal zich situeren op een diepte van ca. 1,30 m -mv. Deze riolering zal enerzijds worden aangesloten op de huidige Oude Molenstraat, anderzijds zal deze uitmonden in een wadi van ca. 56 m² met een maximale diepte van 1,15 m -mv. De ligging en diepte van andere ondergrondse nutsvoorzieningen is niet gekend. Verder kan de tuinzone ingericht worden met structuren zoals garages, tuinhuisen, zwembad, ... waardoor men niet kan garanderen dat deze gevrijwaard blijven van toekomstige bodemingrepen. Tot slot zal de opbouw van het wegdek bestaan volgens twee types dwarsprofielen, met name type A-A' en type B-B' (fig. 8 en 9). Beide zullen een diepte aannemen van ca. 60 cm -mv. Er kan worden geconcludeerd dat het gehele plangebied, ca. 4.000 m², onderhevig zal zijn aan de nieuwe bodemverstoring.

Op basis van bovenstaande gegevens kan geconcludeerd worden dat het plangebied enerzijds een matig aantrekkelijk terrein zou kunnen geweest zijn voor vroegere nederzettingen. Echter door de aanwezige bebouwing, verharding en ondergrondse nutsvoorzieningen zijn eventuele aanwezige archeologische resten niet meer intact aanwezig. De geplande werken zullen hierdoor het archeologisch niveau niet verder aantasten.

2.3 Afweging noodzaak verder vooronderzoek

Na een uitgebreide bureaustudie waarbinnen historische, cartografische, geologische, geografische en bodemkundige bronnen werden onderzocht en teruggekoppeld aan het hedendaagse terreingebruik en de toekomstige ingrepen van de opdrachtgever, kan geconcludeerd worden dat tot op heden voldoende informatie gegenereerd is om de mogelijke impact van de geplande werken op een eventueel archeologisch vondsten- en sporenbestand aan te tonen.

Uit bovenstaande onderzoek kan met zekerheid gesteld worden dat er geen goed bewaarde, archeologische site aanwezig is. Door de reeds bestaande bodemverstoringen zijn eventuele archeologische sites niet meer intact aanwezig. De geplande werkzaamheden zullen hierbij archeologische sites verder verstoren, maar aangezien zij niet meer intact zullen zijn, zal eventueel verder archeologisch onderzoek niet nuttig en hierbij dus ook kosten-baten niet interessant zijn.

Gelet op de toekomstige bouwwerkzaamheden, is er geen verder archeologisch onderzoek noodzakelijk.

3 Programma van maatregelen

Uit bovenstaande gegevens adviseert J. Verrijckt Bvba momenteel geen vervolgonderzoek, maar vrijgave van het terrein.

Een doorslaggevende factor in het bepalen of verder onderzoek noodzakelijk is, zijn de huidige toestand van het plangebied en de geplande werkzaamheden. Deze beslissing steunt op onderstaande redenering:

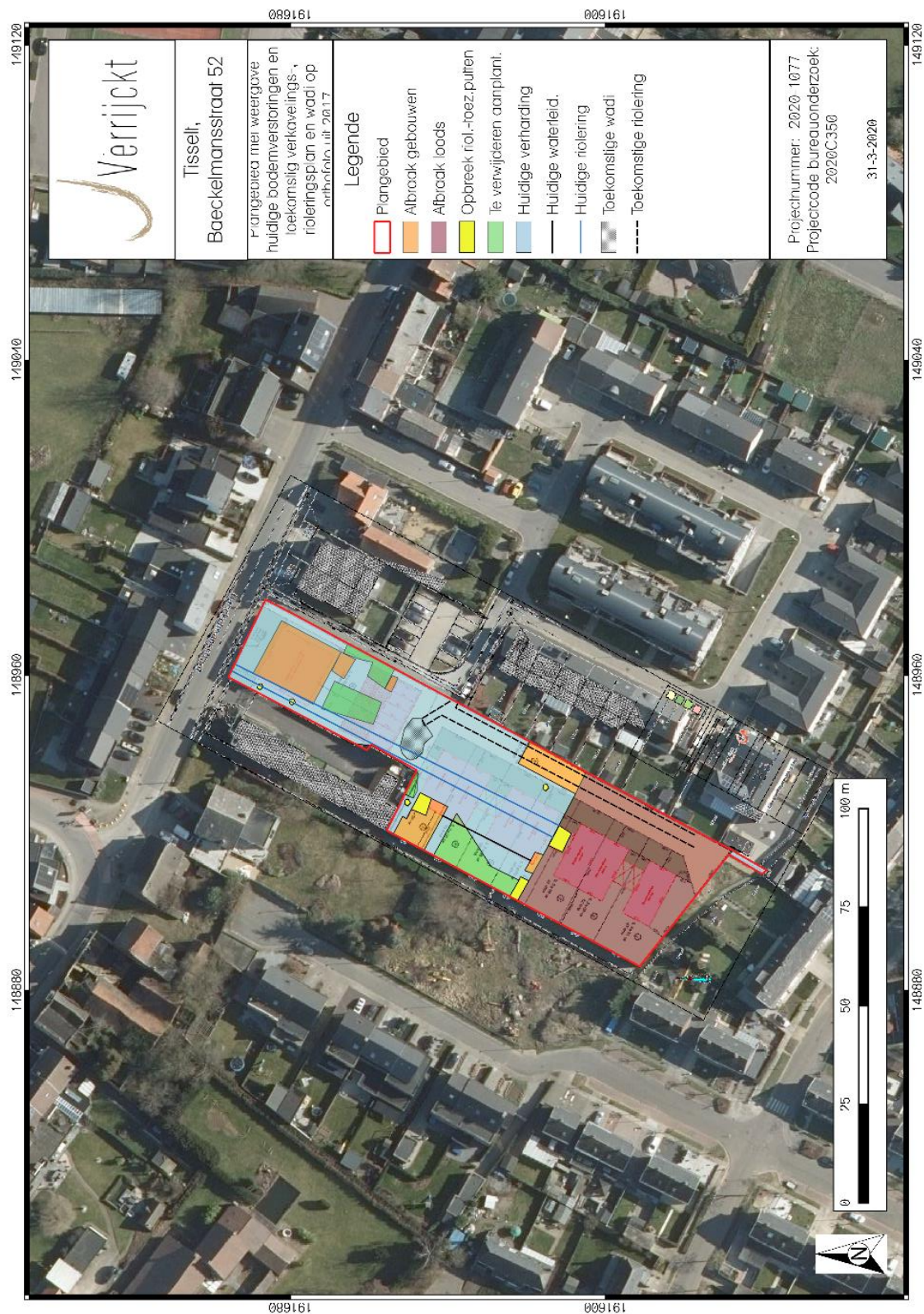
- Voldoende info aanwezigheid site: Nee.
- Site aanwezig: Nee, er zijn geen aanwijzingen voor de aan- of afwezigheid van een archeologische site. Op basis van het bureauonderzoek kan wel gesteld worden dat het terrein een matig aantrekkelijke nederzittingsplaats zou kunnen geweest zijn.
- Voldoende info versturende impact van de geplande werkzaamheden op eventuele archeologische sites: Ja. De bodem in het plangebied zal verstoord worden door een verkaveling. (Meer informatie hierover is terug te vinden in het verslag van resultaten)

Uit het bureauonderzoek kan met zekerheid gesteld worden dat er geen goed bewaarde, archeologische site aanwezig is. Door de reeds bestaande bodemverstoringen zijn eventuele archeologische sites niet meer intact aanwezig. In het plangebied zijn in totaal zes gebouwen aanwezig, waaronder twee woningen (huisnummers 50A en 52), een loods (huisnummer 52B) en enkele bijgebouwen. Woning met huisnummer 50A, ca. 278 m², heeft een kruipruimte van 100 cm -mv over het gehele oppervlak. Woning met huisnummer 52, ca. 103 m², heeft een kleine kelder aan de linkerkant op een diepte van 200 cm -mv. Beide gebouwen hebben ook de normale funderingen van ca. 80 cm -mv. De bijgebouwen hebben een oppervlakte van ca. 7 m², 12 m² en 101 m². Het bijgebouw van 101 m² heeft over de gehele oppervlakte ook een kruipruimte van 100 cm -mv. De overige bijgebouwen zijn niet onderkelderd. Deze constructies zullen een zekere bodemverstoring met zich hebben meegebracht. De exacte diepte van deze gebouwen is onbekend. De loods heeft een oppervlakte van ca. 1.426 m² en bestaat uit funderingsputten van 100 cm -mv met een normale fundering van 80 cm -mv. Binnenin ligt een betonnen vloer met een diepte van ca. 50 cm -mv. Verder zijn er nog aalputten aanwezig. Deze hebben een diepte van 15 m. Ook zijn er twee mazouttanks en een septisch put aanwezig. Deze putten situeren zich op een maximum van 3 m -mv. Verder is in de woning met huisnummer 52 nog een waterput aanwezig van 180 cm -mv. Vanuit deze woning is er een waterleiding aanwezig die is aangesloten aan de waterleiding van de loods op een diepte van 80 cm -mv. De waterput in de loods heeft een diepte van 120 cm -mv. Van hieruit loopt er een riolering naar de Baeckelmansstraat op een minimale diepte van ca. 80 cm -mv. Vervolgens zijn binnen het plangebied nog groen- of tuinzones aanwezig. Deze zullen een minimale bodemverstoring hebben teweeggebracht. De geplande werkzaamheden, met name de verkaveling, zullen hierbij archeologische sites verder verstoren, maar aangezien de archeologische sites niet meer intact zullen zijn, zal eventueel verder archeologisch onderzoek niet nuttig en hierbij dus ook kosten-baten niet interessant zijn. (Fig. 1)

Er wordt een advies gegeven om het gehele terrein vrij te geven.

De resultaten van het uitgevoerde vooronderzoek binnen deze archeologienota bleken voldoende om het ontbreken van potentieel op kennisvermeerderingen bij verder archeologisch onderzoek te staven. Volgens artikel 5.2. van de Code van Goede Praktijk is verder vooronderzoek dan ook niet aangewezen. De archeologienota kan, conform de Code van Goede Praktijk, als volledig beschouwd worden.

Indien tijdens de werkzaamheden toch archeologische resten worden aangetroffen, blijven de bepalingen voor het melden van toevalsvondsten van kracht. Deze bepalingen zijn terug te vinden in artikel 5.4.1 van het Onroerenderfgoeddecreet. Eventuele toevalsvondsten dienen binnen drie dagen na ontdekking gemeld te worden bij Onroerend Erfgoed.

Figuur 1: Plangebied met weergave van huidige bodemverstoringen en toekomstige verkaveling en riolering⁴ op orthofoto uit 2017⁵

⁴ Plan aangebracht door initiatiefnemer.

⁵ AGIV 2018e

4 Lijst met figuren

Figuur 1: Plangebied met weergave van huidige bodemverstoringen en toekomstige verkaveling en riolering op orthofoto uit 2017..... 7

5 Bibliografie

BORSBOOM, A. & P. VERHAGEN, 2012. KNA Leidraad Inventariserend Veldonderzoek Deel: Proefsleuvenonderzoek (IVO-P). SIKB

CODE VAN GOEDE PRAKTIJK VOOR DE UITVOERING VAN EN RAPPORTERING OVER ARCHEOLOGISCH VOORONDERZOEK EN ARCHEOLOGISCHE OPGRAVINGEN EN HET GEBRUIK VAN METAALDETECTOREN (versie 4.0)